

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 87/2019 vp HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE SOSIAALITURVA- JA VAKUUTUSLAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISEKSI EU: N YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN JOHDOSTA

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Tapaturmavakuutuskeskukselta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle sosiaaliturva- ja vakuutuslainsäädännön muuttamiseksi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen johdosta (HE 87/2019 vp). Tapaturmavakuutuskeskus esittää kunnioittavasti seuraavaa.

Lakiehdotus nro 32 Laki työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamisesta

Tapaturmavakuutuskeskus TVK on arvioinut hallituksen esitystä työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) toimeenpanon kannalta. TVK pitää hallituksen esitystä pääosin kannatettavana ja lainsäädännön muutoksia tärkeinä. TVK on ollut mukana lakiehdotusten valmistelussa.

TVK kiinnittää kuitenkin sosiaali- ja terveysvaliokunnan huomiota seuraaviin asioihin:

- Automaattinen päätöksenteko tulee mahdollistaa pikaisesti myös julkisen hallintotehtävän hoitajalle
- Oikeuden rajaamista koskevan TyTAL 250 §:n sanamuoto voi olla ehdottomampi
- Oikeus antaa tietoja väärinkäytösrekisteriin tulee ulottaa koskemaan myös TVK:ta
- Päätöksen koneellinen allekirjoittaminen TyTAL 275 a §; arvioitava säännöksen tarpeellisuus

Automaattinen päätöksenteko mahdolliseksi ja myös julkisen hallintotehtävän hoitajalle

Tästä hallituksen esityksestä on jätetty pois automaattista päätöksentekoa koskevat säännökset, jotka sisältyivät edeltäneeseen hallituksen esitykseen HE 52/2018 vp. Automaattista päätöksentekoa koskevaa lainvalmistelua on TVK:n näkemyksen mukaan jatkettava mahdollisimman nopealla aikataululla.

TVK pitää tärkeänä, että myös TyTAL:n toimeenpanossa voidaan tehdä automaattisia päätöksiä. TVK:n näkemyksen mukaan automaattisen päätöksenteon salliva lainsäädäntö on sosiaaliturva- ja vakuutus- alalla mahdollista toteuttaa yleisen tietosuoja-asetuksen puitteissa siten, että rekisteröidyn oikeudet, vapaudet ja oikeutetut edut tulevat suojatuksi. Hyvän hallinnon vaatimukset on mahdollista toteuttaa myös automaattisessa päätöksenteossa. Automaattinen päätöksenteko ei poista vakuutuslaitoksen velvollisuutta noudattaa hallintolain vaatimuksia, esim. neuvontavelvollisuutta. Rekisteröidyllä on myös aina käytössään muutoksenhakekeinot. Automaattisella päätöksenteolla voidaan parantaa sosiaaliturva- ja vakuutusalan asiakkaiden asemaa esimerkiksi lyhentämällä käsittelyaikoja ja yhdenmukaistamalla korvausmenettelyitä sekä päätöksentekoa.

Työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtivat vakuutusyhtiöt, joilla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun vahinkovakuutusluokan 1 mukaista vakuutustoimintaa Suomessa sekä Valtiokonttori ja Tapaturmavakuutuskeskus. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että tulevalla lainsäädännöllä varmistetaan myös julkisen hallintotehtävän hoitajan mahdollisuus tehdä automaattisia päätöksiä eikä tätä oikeutta rajata pelkästään viranomaisille. TVK pitää tärkeänä, että automaattista päätöksentekoa koskevat säännökset saadaan mahdollisimman pian.

TyTAL 250 § - Säännöksen sanamuoto voi olla ehdottomampi

TyTAL 250 §:n ehdotettu uusi sisältö on TVK:n näkemyksen mukaan sinänsä muutoin kannatettava, mutta säännös voisi olla kirjoitettu ehdottomampaan muotoon. Nyt säännös sisältää ehdollisen ”jos rekisteröidyn vaatimus on ilmeisen perusteeton”. TVK yhtyy tältä osin professori Tomi Voutilaisen perustuslakivaliokunnalle 2.12.2019 antamassaan lausunnossa esiin tuomiin ongelmiin perustuslain 21 §:n asianmukaisuus ja joutuisuusvaatimuksen kannalta.

Vaikka TyTAL 250 §:n säännös kirjoitettaisiin ehdottomampaan muotoon, rekisteröidyn oikeuden rajaaminen ei poista rekisterinpitäjän velvollisuutta selvittää rekisteröidyn väitettä henkilötietojen paikkansapitävyydestä. Tähän velvoittavat jo TyTAL 119 §:n mukainen selvittämisvelvollisuus ja hallintolain 31 §:n selvittämisvelvollisuus.

Sosiaalivakuutusjärjestelmän toimeenpanon kannalta on lisäksi ongelmallista, jos oikeutta voidaan perusteettomasti käyttää lakisääteisen toiminnan viivästyttämiseen tai estämiseen.

TyTAL 250 §:n kohdalla on lisäksi syytä korostaa sitä, että rekisteröidyn oikeuden rajaaminen toimii myös rekisteröidyn eduksi. Jos rekisteröity vahingoittunut vaatii henkilötietojensa käsittelyn rajoittamista, se ei välttämättä ole TyTAL:n toimeenpanossa vahingoittuneen edun mukaista. Jos vahingoittunut haluaa sulkea jonkun henkilötiedon (esim. terveydentilätiedon) pois käsittelystä, tiedon puuttuminen voi johtaa korvauksen epäämiseen. Näin ollen vahingoittunut ei saisi kaikkia niitä korvauksia, joihin hän voisi olla muutoin oikeutettu, jos vakuutuslaitoksella olisi ollut käytettävissään riittävät selvitykset asian ratkaisemiseksi.

TVK kiinnittää huomiota lisäksi siihen, että ehdotetulla uudella säännöksellä on vaikutusta myös TyTAL:ssa säädettyjen (mm. 119 § ja 127 §) määräaikojen laskemiseen. Ehdotetussa muodossa olevan säännöksen perusteella vakuutuslaitoksen on joka tapauksessa tutkittava, onko vaatimus ilmeisen perusteeton, ja tähän kuluu aikaa. TVK:n näkemyksen mukaan aikaa, jona rekisterinpitäjä varmistaa henkilötietojen paikkansapitävyyden, ei tule ottaa mukaan edellä mainittuja määräaikoja laskettaessa. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, tästä on syytä säätää erikseen mahdollisimman pian jatkovalmistelun jälkeen.

TyTAL 255 § Oikeus antaa tietoja väärinkäytösrekisteriin - myös TVK:lle oikeus

TVK pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta toimeenpanevalle vakuutusyhtiöllä on mahdollisuus luovuttaa tietoja väärinkäytösrekisteriin ja tästä on oma säännös TyTAL:ssa.

Ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle on kuitenkin jätetty Tapaturmavakuutuskeskus, Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitos ja Valtiokonttori. TVK pitää tärkeänä, että myös TVK:lla olisi oikeus luovuttaa tietoja väärinkäytösrekisteriin ja tätä koskeva säännös on saatava mahdollisimman pian myös TyTAL:iin. TVK:lla on tärkeitä, koko TyTAL:n toimeenpanojärjestelmän yhteisiä tehtäviä, kuten korvaustoiminta vakuuttamattomassa työssä sattuneissa vahingoissa sekä työtapaturmavakuuttamisen valvonta, joiden yhteydessä ilmi tulleita rikoksia tai rikosepäilyjä koskevat tiedot on tärkeän yleisen edun vuoksi oltava oikeus luovuttaa väärinkäytösrekisteriin. TVK:n vastuulla olevat vakuuttamattoman työn vahingot rahoitetaan kaikkien työnantajien maksamilla vakuutusmaksuilla.

TyTAL 275 a § Päätöksen koneellinen allekirjoittaminen - arvioitava säännöksen tarpeellisuus

TyTAL:iin ehdotettu uusi säännös päätöksen koneellisesta allekirjoittamisesta on tehty työeläkeasioissa olevan vastaavan säännöksen perusteella.

TVK katsoo, että koko säännöksen tarpeellisuutta on vielä syytä harkita. TyTAL:ssa ei ole erikseen säädetty velvollisuudesta allekirjoittaa päätös. Tällaista velvollisuutta ei ole myöskään hallintolaissa

(434/2003). Hallintolain 44 §:ssä on säädetty päätöksen kirjallisesta muodosta ja päätöksen sisällyksestä. Näissä vaatimuksissa ei ole mukana allekirjoitusvaatimusta. Allekirjoitusta oleellisempi tieto päätöksissä on hallintolain 44 §:n 1 mom 4) –kohdassa mainittu sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta voi tarvittaessa pyytää lisätietoja. Tällainen tieto sisältyy myös TyTAL:n mukaisiin päätöksiin. Vakuutuslaitoksesta löytyvät lisäksi tiedot siitä, kenellä on oikeus tehdä päätös.

Säännöksen tarpeellisuutta on TVK:n näkemyksen mukaan syytä harkita senkin vuoksi, että asiaa on selvitettävä vielä lisää ja sitä pitää valmistella erikseen koko sosiaalivakuutuksen osalta yhtenäisen sääntelyn näkökulmasta, kuten hallituksen esityksessäkin on todettu.

TAPATURMAYAKUUTUSKESKUS

Janne Reini
Toimitusjohtaja